

aut majoris et sanioris partis. Si quæ vero donationes, aliter quam dictum est, factæ fuerint, eas irritas esse censemus.

Paci quoque et tranquillitati vestræ paterna sollicitudine providere volentes, auctoritate apostolica prohibemus, ut infra clausuras locorum seu grangiarumstrarum nullus violentiam vel rapinam furtumve committere, ignem apponere, hominem capere vel interficere aliqua temeritate præsumat. Locus autem ipse cum omnibus pertinentiis suis, sicut hactenus fuisse cognoscitur, sub Cluniacensis monasterii obedientia et subjectione perpetuo consistat.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum fas sit præfatum locum temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel abbas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate, et diocesani episcopi canonica justitia.

Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum satisfactione congrua correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Ego Urbanus Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Theodinus Portuensis et Sanctæ Martinensis sedis episcopus.

Ego Henricus Albanensis episcopus.

Ego Theobaldus Ostiensis et Velletrensis episcopus.

Ego Joannes presbyter cardinalis S. Mariæ trans Tiberim tit. Calixti.

Ego Pandolphus tit. duodecim Apostolorum.

Ego Albinus tit. S. Crucis in Jerusalem presbyter cardinalis.

Ego Melior presb. card, SS. Joannis et Pauli tit. Pammachii.

Ego Ardicio diac. card. S. Theodori.

Ego Gratianus SS. Cosmæ et Damiani diaconus cardinalis.

Ego Sofredus S. Mariæ in Via Lata diac. cardinalis.

Ego Rolandus S. Mariæ in Porticu diaconus cardinalis.

Ego Petrus diaconus cardinalis S. Nicolai in Carcere Tulliano.

A Ego Radulphus S. Georgii ad Velum Aureum diaconus cardinalis.

Datum Veronæ per manum Transmundi S. R. Ecclesiæ notarii, xvii Kalendas Januarii, indictione iv, Incarnationis Dominicæ anno 1185, pontificatus autem domni Urbani papæ anno primo.

V.

Privilegium per quod confirmat omnia bona et jura prioratus B. Mariæ Montis-Desiderii ord. Clun., Ambianensis diocesis.

(Veronæ, Dec. 16.)

[*Bullar. Cluniac.*, 87.]

URBANUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis BERENGARIO priori ecclesiæ Sanctæ Mariæ Montis-Desiderii ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Religiosam vitam eligentibus apostolicum convenit adesse præsidium, ne forte cujuslibet temeritatis incursus aut eos a proposito revocet aut robur (quod absit!) sacræ religionis infringat. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus et ad exemplar felicitis recordationis Alexandri papæ prædecessoris nostri præfatam Ecclesiam in qua divino mancipati estis obsequio sub beati Petri, et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus, imprimis siquidem statuentes ut ordo monasticus qui secundum Deum et beati Benedicti Regulam atque institutionem Cluniacensium fratrum institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur: præterea quascunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium in præsentiarum juste et canonice possidet aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis:

Locum ipsum in quo præscripta ecclesia sita est, cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam videlicet Beatæ Mariæ cum tredecim præbendis quas solebant habere canonici sæculares, illamque quam olim habuerant magistri scholarum in castro Montis-Desiderii, qui scholas regebant, vel pro ipsa præbenda triginta solidos Provienses, regimen scholarum, oleum unctionis, ecclesiam Sancti Petri cum atrio, et decima et censu, decem et septem solidorum quæ singulis annis presbyteri illius ecclesiæ solvere debent. De oblationibus vero altaris Sancti Petri jam a multis annis statutum est quinque partes earum quæ scilicet ad missas pro vivis offeruntur, monachis, sexta vero pars presbyteris cederet; de his autem quæ ad missas pro defunctis veniunt media pars monachorum, altera vero presbyterorum esset, quod etiam ne ab aliquo mutaretur bonæ memoriæ Guarinus Ambianensis episcopus sub anathemate interdixit. Ecclesiam Sancti

Sepulcri cum altari et atrio et decima, ecclesiam de Ficurlicurte cum altari et atrio et decima, ecclesiam de Villa cum capella du Masnil cum altaribus et atriis et decimis, ecclesiam quoque de Nova-Villa cum altari et atrio et tota decima, ecclesiam de Freteio cum altari et atrio et tota decima, ecclesiam de Souvillier cum capella de Aubevillier, quæ subjecta est cum altaribus atriis et decimis, ecclesiam de Dommalich cum altari et atrio et decima, ecclesiam de Domna Petra cum altari et atrio et decima; ecclesiam de Brachi cum altari, atrio et tota decima, ecclesiam de Contorio cum altari et atrio et tota decima, medietatem ecclesiarum Anethi et de Feneriis et altarium et minutarum decimarum; ecclesiam de Caiis cum altari et atrio et duabus partibus totius majoris decimæ et tota minuta, ecclesiam de Curte Dominica cum altari et atrio totaque minuta decima; item villam Curcellis cum appendiciis suis, apud Montis-Desiderium molendinum de Ponte. Et singulis hebdomadibus tres denarios Viromandensis monetæ ad teloneum panis, apud Furcemviller totum allodium in terris et in nemoribus quod dedit Elizabeth Rabies, item decimam de Spateris per manum venerabilis fratris nostri Odonis Belvacensis episcopi, petitione Radulphi Viromanduorum comitis, necnon Yvonis Suessionensis comitis a vobis susceptam. Item in episcopatu Ambianensi, majorem decimam de Septem Fortis, duodecim modios frumenti ad molendinum novum de eleemosyna Roberti de Tornella et Petri patris sui et redditus segetis de Corrobeiis apud Contorium, molendini superioris medietatem et inferioris et aquæ et maris ad jus ipsius pertinentis, apud le Plessis Radulphi vituli, tres partes terragii de Gay, silvam de Surella cum fundo et decima illius, apud Montis Desiderium medietatem molendini cognomento Engelrani; sane novalium vestrorum quæ propriis manibus aut sumptibus colitis, sive nutrimentis animalium vestrorum, nullus a vobis decimas exigere aut extorquere præsumat.

Liceat quoque vobis clericos vel laicos e sæculo fugientes liberos et absolutos ad conversionem recipere, et eos absque contradictione aliqua retinere. Cum vero generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis, clausis januis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, submissa voce divina officia celebrare. In parochialibus ecclesiis quas habetis, liceat vobis sacerdotes eligere et diocesano episcopo præsentare, quibus, si idonei fuerint, episcopus animarum curam committat, ut ei de spiritualibus, vobis autem de temporalibus respondeant. Libertates et immunitates, antiquas consuetudines eidem monasterio rationabiliter concessas et hactenus observatas ratas habemus easque futuris temporibus illibatas manere censemus; chrisma vero, oleum sanctum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes clericorum seu monachorum qui ad sacros ordines sunt promo-

A vendi a diocesano episcopo suscipiatis, siquidem catholicus fuerit, et gratiam atque communionem apostolicæ sedis habuerit et ea vobis gratis et absque pravitate aliqua voluerit exhibere; alisqui liceat vobis quemcumque malueritis adire antistitem qui nostra fultus auctoritate quod postulatis indulgeat; sepulturam præterea ipsius loci liberam esse decernimus ut eorum quoque devotioni et extremæ voluntati qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obstet, salva tamen justitia illarum ecclesiarum, a quibus corpora mortua assumuntur. Prohibemus etiam ne cui liceat intra terminos ecclesiarum vestrarum ecclesiam vel oratorium sine assensu diocesani episcopi et abbatis et capituli Cluniacensis de novo construere, salvis tamen privilegiis Romani pontificis. Quia vero decimæ tam veteri quam nova lege ministris ecclesiarum noscuntur esse concessæ, sub anathematis interminatione prohibemus, ne ullus laicus a vobis decimas exigere aut extorquere præsumat; inhibemus etiam ne ecclesias aut terras seu quodlibet beneficium Ecclesiæ vestræ ullatenus liceat alicui personaliter dari sive alio modo alienari sine consensu totius capituli aut majoris vel sanioris partis. Si quæ vero donationes aliter quam dictum est factæ fuerint, eas irritas esse censemus.

Paci quoque et tranquillitati vestræ paterna sollicitudine providere volentes, auctoritate apostolica prohibemus ut intra clausuram locorum seu grangiarum vestrarum nullus violentiam vel rapinam vel furtum committere, ignem apponere, hominem capere, vel interficere aliqua temeritate præsumat; locus autem ipse cum omnibus pertinentiis suis, sicut hactenus fuisse cognoscitur, sub Cluniacensis monasterii obedientia et subjectione perpetuo consistat.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatam ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas minuere, retinere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed illibata omnino et integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocesani episcopi canonica justitia.

Si qua ergo ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant et apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Urbanus Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Theodorus Portuensis et Sanctæ Rufinæ sedis apostolicæ episcopus.

Ego Henricus Albanensis episcopus.

Ego Theobaldus Ostiensis et Velletrensis episcopus.

Ego Joannes presbyter cardinalis tituli Sancti Marci.

Ego Laborans presbyter cardinalis Sanctæ Mariæ trans Tiberim.

Ego Paulus sola Dei permissione presbyter cardinalis tituli Sanctorum duodecimi Apostolorum.

Ego Albinus tituli Sanctæ Crucis in Jerusalem presbyter cardinalis.

Ego Melior Sanctorum Joannis et Pauli tituli Sancti Pammachii.

Ego Ardello diaconus cardinalis tituli Sancti Theodori.

Ego Gratianus cardinalis tituli Sanctorum Cosmæ et Damiani.

Ego Goffredus diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ in Via Lata.

Ego Rolandus diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ in Porticu, tituli Sancti Nicolai in Carcere Tulliano.

Ego Radulphus Sancti Georgii ad Velum Aureum diaconus cardinalis.

Datum Veronæ per manum Transmundi sanctæ Romanæ Ecclesiæ notarii, xvii Kalendas Januarii, Indictione iv, Incarnationis Dominicæ anno 1185, pontificatus vero domini Urbani papæ tertii, anno primo.

VI.

Ad [Sicardum] electum Cremonensem et abbatem S. Laurentii.

(Veronæ, Dec. 18.)

[TIRABOSCHI, *Storia di Nonantola*, II, 310.]

URBANUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Cremonensi electo (2) et abbati Sancti Laurentii, salutem et apostolicam benedictionem.

Conquerente dilecto filio nostro A. archipresbytero de Poliniano accepimus, quod dilectus filius noster Nonantulanus abbas capellam Sancti Georgii de Monticello ad plebem ejusdem jure spectantem irrationabiliter detinere contendit. Ideoque causam ipsam vestræ sollicitudini committentes, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus partibus ad præsentiam vestram convocatis, et rationibus hinc inde plenius auditis et cognitis, causam ipsam appellatione remota sine canonico terminetis, cogentes partes nostram adire præsentiam et auctoritate nostra iudicium quod tuleritis observare.

Datum Veronæ, xv Kal. Januar.

(2) Il vescovo eletto di Cremona qui indicato e il celebre Sicardo autqr della Cronaca pubblicata dal Muratori (*Script. Rer. Ital.*, vol. VII, p. 521.) Egli stesso sotto l'anno 1185, dice che in quell'anno fu eletto vescovo Questo breve ci mostra, che a' 18

VII.

Assignationem decimarum factam ecclesiæ S. Sylvestri Venetæ, a Marco, episc. Castellano, confirmat.

(Veronæ, Dec. 18.)

[CORNELIUS, *Eccles. Venet.*, III, 80.]

URBANUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio DOMINICO MINORO plebano Sancti Sylvestri, salutem et apostolicam benedictionem.

Quæ a fratribus episcopis sunt inviolabiliter statuta etiam firma debent et illibata manere, et ne processu temporis et temeritate aliqua immutentur scripto convenit apostolico communiri. Sicut autem in authentico scripto venerabilis fratris nostri M. episcopi Castellani comperimus tuæ devotionis, et ecclesiæ tuæ curæ commissæ utilitatis intuitu idem episcopus tibi et successoribus tuis quartam partem decimarum parochiæ tuæ concessit, ut eam valeas sine alicujus contradictione percipere, et inter clericos ejusdem ecclesiæ pro uniuscujusque merito dispensare quarta sibi et successoribus suis integre reservata. De parte vero pauperum medietatem cum fratrum tuorum consilio dividendam inter pauperes parochiæ tuæ reliquit, medietatem reliquam te, cum clericis tuis præbente consensum ipsi episcopo, et successoribus suis pro multitudine pauperum maxime nobilium venientium ad ecclesiam suam conferri præcepit. Verum de quarta parte quæ restorationi ecclesiæ est deputata quartam sibi et successoribus suis pro matricis ecclesiæ utilitate perpetuo reservavit. Alias vero partes ejusdem quartæ tibi et successoribus tuis pro reficiendis ecclesiæ tuæ fabricis atque libris aliisque necessitatibus statuit conferendas. Hanc igitur concessionem sicut ab eodem episcopo facta est et tam ab ipso, quam a venerabili fratre nostro H. Gradensi patriarcha scripto authentico confirmata præsentis scripti pagina roboramus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Veronæ, xv Kal. Januarii, pontificatus nostri anno primo.

ANNO 1185-1186.

VIII.

R[adulpho], episcopo Andegavensi, M[auritio] electo Nannetensi et abbati Foarciensi mandat, ut abbatem S. Melanii Redonensem, a comite creatum contra privilegium fratrum Salmuriensium, expellant.

(Veronæ, Dec. 10.)

[MORICE, *Mémoires pour servir à l'hist. de Bretagne*, I, 703.]

URBANUS episcopus, servus servorum Dei, vene-

di Decembre non era ancor consecrato; se pur esso deesi riferire all'anno 1185, perciocche anche appartenere all'anno seguente, in cui Urbano III continuo a trattarsi in Verona. Ma non e verisimile, che si differisse tant'oltre la consecrazione del vescovo.